

✦ תורת הסוד · חנוכה

חנוכה על פי שער הכוונות

מדוע חנוכה ופורים "תרווייהו אינן בהוד", מהו ה"נר" שהנוקבא נקראת בו — שלושת הייחודים — וכוונות שלוש הברכות שעל ההדלקה. סיכום מסודר מדרוש חג חנוכה לרבינו האר"י ז"ל.

דרוש חנוכה שבשער הכוונות קצר ודחוס, וכולו סובב על מילה אחת: **נר**. לא הנר שבפתח, אלא ייחוד עליון שלם שהנוקבא נקראת בו כשהיא מתייחדת עם בעלה בשלושה ייחודים כאחד — ושלוש הברכות שעל ההדלקה הן שלושתם, אחת אחת. המקורות: שער הכוונות, דרושי חג חנוכה דרוש א. כל חשבון נבדק מול נוסח הספר, והיכן שחשבון עולה רק עם הכולל צוין "ע"ה".

מסדרת דרושי המועדים באתר: ראש השנה · ברכת אבות ורי"ו · יום הכיפורים · חג הסוכות · פורים · פסח · שבועות · שבת.

א — סדר ההדלקה כמנהג הרב

פותח מהרח"ו בסדר המעשי, והוא כנוסח הבית יוסף והשולחן ערוך: "בלילה הראשון ידליק הנר שבצד ימינו — שהוא היותר רחוק מן הפתח; ובליל שני ידליק נר השני לו, שהוא יותר סמוך אל הפתח, ואחר כך יפנה אל ימין וידליק הנר הראשון. וכן על דרך זה כל שאר הלילות".

והתוצאה שהרב מדגיש בסופו: "נמצא כי בלילה האחרונה מדליק הנר שבצד שמאלו — שהוא היותר קרוב וסמוך אל הפתח — ומתחיל בו, ונפנה לצד ימינו הקרוב קודם. ונמצא כי הנר הראשון מכולם, שהוא בצד ימין המדליק, נדלק אחרון בלילה אחרונה."

ב — קדושת הימים: חנוכה ופורים בהוד

כשם ששבתות, ימים טובים וראשי חודשים יש בהם תוספת קדושה על ימי החול — כך חנוכה ופורים. אלא שאין מדרגתם שווה, "כי תרווייהו אינן בהוד".

וכאן עולה קושיה: הרי בתפילת שחרית של חול נתבאר שיעקב בנצח והמלכות בהוד — ואם כן החול קדוש יותר מחנוכה ופורים ששניהם בהוד! ומשיב הרב על דרך שביארו בדרוש ראש חודש:

”כי הנה בחול יעקב הארתו וחלק הארה שלה מן הנצח ומן ההוד, ואחר כך נותן לה הארתה ונמשך מן ההוד על ידו. אבל עתה בחנוכה ופורים היא יונקת חלק הארותיה מן ההוד על ידי עצמה, שלא על ידי בעלה, ואינה טפילה אליו כימי החול — והנה עניין זה הוא תוספת קדושה אליה בזמנים אלו יותר מבחול.”

שער הכוונות, דרושי חג חנוכה דרוש א

זהו אותו עיקרון עצמו שעליו בנוי כל יום הכיפורים — שהמלכות נוטלת את הארתה מאימא עצמה ולא דרך בעלה. ראה יום הכיפורים על פי שער הכוונות.

ג — מהו "נר": שלושת הייחודים

”כוונת ברכות הדלקת הנר סובבות על ייחוד אחד עליון ושלם הנקרא נר”. ושלוש בחינות של ייחוד יש לזו”:

הייחוד	השמות	החשבון
העליון	יהו"ה · אהי"ה	$21 + 26 = מ"ז (47)$
האמצעי	יהו"ה · אלהים	$86 + 26 = יב"ק (112)$ — ייחוד ברכה קדושה
התחתון	יהו"ה · אדנ"י	$65 + 26 = צ"א (91)$

”ולפעמים מתייחדים בבחינה אחת, ולפעמים בשתיהן, ולפעמים בשלושתן — ואז הוא הייחוד הגמור, ואז הנוקבא נקראת נ"ר כמספר שישה השמות הנזכרים”. ואכן: $מ"ז + יב"ק + צ"א = 250 = נ"ר$ בדיוק.

ושלוש הברכות מכוונות כנגדם: ”בברכה הראשונה שהיא 'להדליק נר חנוכה' נרמזו שלושתם; ובברכה שנייה שהיא 'שעשה נסים' נרמזה השנייה; ובברכה השלישית שהיא 'שהחיינו' נרמזה התחתונה מכולם”.

ורמז נאה נוסף במילה עצמה: "חנוכה" — אותיות **חנו כ"ה**, והם סוד כ"ה האותיות שיש בשישה השמות שאמרנו שיכוון במילת "נר". וכך הוא: יהו"ה (4) אהי"ה (4) יהו"ה (4) אלהים (5) יהו"ה (4) אדנ"י (4) — עשרים וחמש אותיות בדיוק.

ד — ברכה ראשונה: "להדליק נר חנוכה"

◆ ד.1 "להדליק"

"תכוון במילת **להדליק** שהוא בגימטריא ג' היות ע"ב ס"ג מ"ה, ותכוון להמשיך ג' היות האלו על ידי הדלקה זו אל הנקבא הנקראת הוי"ה דב"ן. ע"ב + ס"ג + מ"ה = 180, **ולהדליק** = 179 — ולכן מסיים המדפיס שם "עם הכולל".

◆ ד.2 "נר"

"ובמילת **נר** תכוון שעל ידי המשכה זו תשתלם בשלושת הייחודים הנזכרים, ואז תיעשה בחינת 'נר חנוכה', ותתייחד עם בעלה בשלושת הייחודים".

◆ ד.3 ראשי התיבות — נח"ל

"אחר כך תכוון כי ראשי תיבות **להדליק נר חנוכה** הוא שם קדוש הנקרא **נחל**, היוצא מראשי תיבות 'נוצר חסד לאלפים'. ועניינו הוא **אור הנמשך מן אימא לז"א**, כדי שיהיה בו כוח להתייחד עמה בשלושת הייחודים הנקראים **נר**".

והחשבון כאן מבוקש מעט, וראוי לפרשו כלשונו: "תכוון בשם נח"ל שהוא בגימטריא הוי"ה דמ"ה דאלפין, ואות אלף שבאמצע מילוי אות ו' היא שם אהי"ה בריבועו". כלומר: הוי"ה דמ"ה במילוי אלפין היא יו"ד ה"א וא"ו ה"א (45); והאל"ף שבתוך "וא"ו אינה נמנית כאחת אלא כשם אהי"ה בריבועו (א, אה, אהי, אהיה = 44) — $45 - 1 + 44 = 88$ **נח"ל** בדיוק. "כי שם זה מורה עניין אימא המאירה בז"א בהתלבשה בתוכו".

והחשבון נוסף מביא שם: הוי"ה דב"ן (52) עם ל"ו אותיות — הרי נח"ל (88). וחותרם מהרח"ו בכנות: "ואיני זוכר אם שמעתי זה ממורי ז"ל".

"כמו שהמשכנו הארה מאימא אל ז"א בשם נחל — כן עתה נמשיך הוי"ה דס"ג של אימא, שהוא מספר עשר אותיות המילוי עם חשבון אותיות הפשוט לבדם שהם כ"ו: והרי כ"ו וס"ג בגימטריא חנוכה". $89 = 63 + 26$ = חנוכ"ה, בדיוק.

המילה	הכוונה	החשבון
להדליק	המשכת שלוש ההוויות אל הנוקבא	ע"ב ס"ג מ"ה = 180; להדליק = 179 (עם הכולל)
נר	השלמת שלושת הייחודים	מ"ז + יב"ק + צ"א = נ"ר (250)
לִי־נֵחַ (רִי"ת)	נוצר חסד לאלפים — אור מאימא לז"א	נח"ל (88) = מ"ה דאלפין באל"ף שכריבוע אהי"ה
חנוכה	המשכת הוי"ה דס"ג דאימא אל הנוקבא	כ"ו + ס"ג = חנוכ"ה (89); וכן "חנו כ"ה" — כ"ה אותיות

וברמז נוסף: אהי"ה דיודין (קס"א) עם הוי"ה דע"ב (ע"ב) — רגיל (233), "לרמז כי גם חנוכה נקרא רגיל מכלל המועדים"; וסמך לדבר: "עד שתכלה רגל מן השוק".

ה — ברכה שנייה: "שעשה נסים"

"במילת שעשה תכוון שהוא חיבור ש"ע ש"ה" — ובאמת כך: שעש"ה (675) = ש"ע (370) + ש"ה (305).

החלק	מה הוא	החשבון
שיע	הארת הפנים העליונים — שני שמות 'אל' במילוייהם	אל"ף למ"ד $2 \times =$ ש"ע (370) — ש"ע נהורין
שייה	שם אלהים דמילוי יודין (ש') עם חמש אותיות הפשוטות	$5 + 300 =$ ש"ה (305) — "ובזה יתמתק שם אלהים הנזכר"

ומוסיף הרב טעם נוסף לשני שמות ה'אל' הללו, והוא קושר אותם לחשבון "חנוכה" שלמעלה: הוי"ה דס"ג היא כ"ו וס"ג — פשוט ומילוי. ובפשוטה: "חשבונה הוא כ"ו וד' אותיותיה והכולל — הרי א"ל" ($31 = 1 + 4 + 26$). ובמילויה דס"ג יש אותיות יא"י שהן אף הן א"ל (31). "ואלו ב' שמות 'אל' מתמלאים והם בגימטריא ש"ע מן 'שעשה'".

והותם שם מהרח"ו: "ולא נמצא תשלום הדרוש הזה" — כלומר המשך הכוונה על "נסים" ועל ברכת "שהחיינו" לא הגיע לידינו.

ו — ברכה שלישית: "שהחיינו"

בברכה זו נרמז הייחוד התחתון שבשלושה — הוי"ה ואדנ"י, שהם צ"א. ובקונטרס שמצא מהרח"ו מובאת חלוקה מפורטת יותר, ונביאה כלשונה:

הברכה	ההוי"ה	השם שעמה
להדליק נר חנוכה	הוי"ה דע"ב דיודין	אהי"ה (ובמילוי יודין — קס"א; ועמה רג"ל)
שעשה נסים	הוי"ה דס"ג — ותכוון שהיא בניקוד אלהים	אלהים (ויחד — יב"ק)
שהחיינו	הוי"ה דמ"ה דאלפין	אדנ"י (ויחד — צ"א)

הערת נוסח: את החלוקה הזאת מביא מהרח"ו בשם "קונטרס אחר" ו"קונטרס אדם אחר", ולא בשם ששמע מן הרב עצמו — ולכן הבאנוה כלשונה ולא כהכרעה.

ז — נר שבת ונר חנוכה

בסוף הדרוש מביא מהרח"ו מקור נוסף ("עוד מצאתי בספר אחר על עניין חנוכה"), ובו הבחנה יפה בשלוש מדרגות של זיווג זו"ן:

המדרגה	היכן	מדוע אינה המובחרת
ראשונה	הנוקבא עולה בו"ק שלו	"אינם פנים בפנים, והחיבוק אינו בגופה אלא בתחילת ראשה"
שנייה	עולה עד המוחין שלו	"הכתר שלה כנגד הפנים שלו, ואינם פנים בפנים, והחיבוק בצוואר"
שלישית	עולה עד הכתר שלו	זו המובחרת — "כי הוא פנים בפנים והחיבוק הוא בגופה ממש, ואז היא נקראת נ"ר"

וההפרש בין שני הנרות: "נר שבת — עולה היא למעלה עד הכתר שלו ממש; ונר חנוכה הוא אשר יורדים כל הבחינות אלו אליה למטה במקומה. ולכן קניית שמן של שבת קודם, ובעניין ההדלקה — נר חנוכה קודם; כי אם ידליק של שבת קודם כבר עלתה, ומה התועלת באחרת? אבל יעשו לה הכנה בהדלקת נר חנוכה, וירדו בה האורות, ואחר כך תעלה בנר שבת."

ח — מקורות

- שער הכוונות, דרושי חג חנוכה — **דרוש א** (והוא הדרוש היחיד שבשער הכוונות לחנוכה): סדר ההדלקה, קדושת הימים, שלושת הייחודים וכוונות שלוש הברכות, ובסופו הקטע "עוד מצאתי בספר אחר" בעניין נר שבת ונר חנוכה.
- הפניות שבתוך הדרוש: דרוש ראש חודש (בעניין תוספת הקדושה שהנוקבא נוטלת שלא על ידי בעלה); תפילת שחרית דחול, ברכת "שים שלום" (שם מבואר ייחוד ה"נר" על מתכונתו); תפילת ראש השנה, ברכת אבות (שם מבואר עניין ש"ע נהורין).
- הנוסח שנבדק: מהדורת ויקיטקסט של שער הכוונות (he.wikisource.org).

הערה על הלימוד

דרוש חנוכה שבשער הכוונות הוא דרוש אחד קצר, ומהרח"ו עצמו מסייג אותו בכמה מקומות, והבאנו זאת במקומו: בעניין נח"ל — "ואיני זוכר אם שמעתי זה ממורי ז"ל"; בסוף כוונת "שעשה" — **"ולא נמצא תשלום הדרוש הזה"**; ואת חלוקת שלוש הברכות לשלוש ההוויות הביא בשם "קונטרס אחר" ו"קונטרס אדם אחר" ולא בשם רבו. חשבון "להדליק" עולה רק עם הכולל (179 לעומת 180), וכך ציין המדפיס שם. שאר החשבונות שבמאמר נבדקו ועולים בדיוק. הדרוש הוא סיכום לימודי בלבד, ואין ללמוד ממנו הלכה או מעשה; המנהגים למעשה — כמנהג אבותיו של כל אחד ובהוראת רבו.

המימד הנוסף · הרב יוסף ביטון שליט"א

050-590-1349 · ravbiton.com · לפניה מכובדת ולשותפות בהפצת תורת הקבלה